

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Черкасова Володимира Федоровича
на дисертацію **Шиман Ірини Анатоліївни**
«ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ» подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво),
галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

1. Актуальність теми роботи та її зв'язок із науковими
дослідженнями

В умовах модернізації сучасної системи освіти на засадах інтеграції в Європейське освітнє товариство актуальною залишається проблема збереження і примноження національних культурних цінностей. Динамічні зміни, які відбуваються у суспільстві ставлять нові вимоги до підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних продукувати інновації та брати активну участь в музично-естетичному вихованні молоді. За такого підходу дисертаційне дослідження Ірини Анатоліївни Шиман, присвячене теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці є актуальним і своєчасним.

2.. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Підтвердженням вагомості представленої наукової розвідки, вважаємо те, що наукове дослідження І. А. Шиман є складовою частиною комплексного дослідження теми кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№ 0120U002014), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертації І. А. Шиман затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д.

Ушинського» (протокол № 3 від 27 жовтня 2022 року).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Не викликає сумніву наукова новизна запропонованого дослідження, у якому вперше розглянуто методику формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці через призму специфіки фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої і музично-просвітницької діяльності з учнями загальноосвітніх навчальних закладів, молодим поколінням нової генерації.

Для її обґрунтування дисертанткою уточнено сутність поняття «інновації в музично-педагогічній діяльності вчителя музичного мистецтва», визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Окрім того, розроблено педагогічну модель, що складається з трьох блоків (концептуально-цільовий, змістово-реалізаційний, результативно-диференційований); описано структуру інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва (інтелектуально-мотиваційний, процесуально-педагогічний, особистісно-персоніфікований компоненти); критерії їхнього оцінювання (когнітивно-настановний, праксеологічно-фаховий, індивідуально-детермінований). До того ж конкретизовано показники сформованості інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва (за когнітивно-настановним критерієм: обізнаність із сучасними педагогічними технологіями; обізнаність із сучасними концепціями музичного виховання учнів; вмотивованість на інноватизацію музично-педагогічної діяльності в НУШ; за праксеологічно-фаховим критерієм: наявність професійної позиції як педагога та митця; сформованість педагогічно-проектувальних умінь; сформованість естетично-педагогічного світогляду; за індивідуально-детермінованим критерієм: креативність особистості; рефлексійність особистості; інноваційна

спрямованість особистості); схарактеризовано рівні сформованості інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва (прогностично-усвідомлений, репродуктивно-інерційний, початково-інтуїтивний).

Варто зазначити, що практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у розробці методики реалізації педагогічної моделі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що містить інформаційно-концептуалізаційний, технологічно-відтворювальний, фасилітаційно-світоглядний етапи. Цінним є те, що автором дисертації розроблено робочу програму навчальної дисципліни (вибіркова частина освітньо-професійної програми 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та методичне забезпечення для здобувачів вищої освіти першого освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) «Основи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва»).

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено в 13 публікаціях автора (12 одноосібних). Із них: 4 – у фахових наукових виданнях, 1 – у зарубіжних періодичних наукових виданнях, 8 – апробаційного характеру. Зміст публікацій здобувача, спрямованість міжнародних наукових конференцій, де відбулася апробація основних наукових положень та результатів дисертації, повною мірою розкривають дослідницьку проблему.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження І. А. Шиман має чітку логічну структуру та містить достатнє обґрунтування основних наукових положень, що виносяться на захист. Виважено, професійно і коректно сформульовано

науковий апарат дослідження, визначено мету і завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку. З огляду на мету роботи, яка полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній апробації педагогічних умов і педагогічної моделі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці, було визначено чотири завдання дослідження, спрямованих на досягнення поставленої мети, а також сформульовано об'єкт і предмет дослідження.

Цінним є те, що для розв'язання поставлених дослідницьких завдань та досягнення мети застосовано такі загальнонаукові методи дослідження, як: теоретичні (опрацювання та аналіз філософсько-методологічної, психолого-педагогічної, дидактичної, методичної літератури, документально-нормативних джерел, наукових розробок вітчизняних та зарубіжних науковців з проблеми формування інноваційної компетентності; узагальнення науково-теоретичних і емпірично-практичних даних; педагогічне моделювання); емпіричні методи (спостереження, анкетування, опитування, бесіди, психологічні тести та методики); кількісний та якісний аналіз результатів експериментального дослідження з використанням методів математичної статистики (непараметричний критерій Пірсона χ^2). Застосування зазначених методів дозволило здобувачу зробити науково обґрунтовані висновки.

Дисертаційна робота складається із анотації на українській та англійській мові, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (181 найменування). Рукопис ілюстровано 6 малюнками та 7 таблицями. Загальний обсяг дисертації складає 192 сторінки, з яких основного тексту – 160 сторінок.

Вартісним є те, що І. А. Шиман коректно і виважено підходить до визначення гіпотези дослідження, яка ґрунтується на припущенні, що процес формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва буде ефективним, якщо реалізувати в системі їхньої професійної підготовки такі педагогічні умови: спрямування змісту

психолого-педагогічної та музично-фахової підготовки студентів на формування їх інноваційної компетентності; забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва як педагогів та митців; набуття студентами практичного досвіду впровадження інноваційних технологій музичного виховання учнів в квазіпрофесійній діяльності.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Структура та обсяг дисертації відповідає меті та завданням. Робота виконана з дотриманням установлених вимог. У вступі лаконічно висвітлено актуальність, зв'язок з науковими програмами та планами, коректно сформульовано мету та завдання, об'єкт і предмет, обґрунтовано теоретико-методологічну основу дослідження, методи, наукову новизну, практичне значення, презентовано апробацію результатів дослідження.

У першому розділі автором дисертації обґрунтовано теоретичні засади формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в мистецько-освітньому просторі. Зауважимо, що студіювання наукових джерел уможливило проаналізувати різні погляди науковців на тлумачення змісту поняття «інноваційна компетентність», а також обґрунтувати авторське визначення дефініції «інноваційна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва» як динамічний (системна синхронізація професійно-педагогічних, мистецько-естетичних, особистісно-диспозиційних елементів структури) конструкт, що віддзеркалює прагнення та здатність майбутнього педагога-музиканта до креативної музично-педагогічної, дидактично-творчої, мистецтвознавчо-дослідницької діяльності в мистецько-освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, синтезуючи на ціннісно-світоглядному рівні й адекватних педагогічно-методологічних позиціях традиційні та інноваційні педагогічні (методичні, дидактичні, виховні, розвивальні) технології; забезпечується широкою

ерудицією в контексті методології та технології інноватизації музичного виховання й музичної дидактики, сформованою професійною позицією щодо потенціалу інноватизації музичної педагогіки.

Варто зазначити, що заслуговує позитивної оцінки те, що автором дисертації розглянуто сутність і структуру інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та специфіку її прояву в мистецько-освітньому процесі. До структури інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва віднесено інтелектуально-мотиваційний, процесуально-педагогічний та особистісно-персоніфікований компоненти.

Вагомим науково-методичним доробком є розроблена автором дисертації критеріальна база діагностування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, обґрунтування методологічних підходів (інтеграційний, особистісно-діяльнісний, культурологічний), представлений у межах розробленої методики комплекс педагогічних умов, з-поміж яких: спрямування змісту психолого-педагогічної та музично-фахової підготовки студентів на формування їх інноваційної компетентності; забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва як педагогів та митців; набуття студентами практичного досвіду впровадження інноваційних технологій музичного виховання учнів в квазіпрофесійній діяльності.

Згідно з цим заслуговує позитивної оцінки синергетично-комплексне синтезування науково-методологічних підходів та їхніх принципів, що вможливають цілісно-системне та фундаментальне опрацювання зазначеної проблеми на методологічному й методико-практичному рівнях, що репрезентовано інтеграційним, особистісно-діялісним і культурологічним підходами.

Наукову цінність представляє *другий розділ* дисертаційного дослідження, у якому автором вдало висвітлено логіку та організацію експериментального дослідження з формування інноваційної компетентності

майбутніх учителів музичного мистецтва в мистецько-освітньому просторі закладів вищої педагогічної освіти.

Доречно наголосити, що заслуговує позитивної оцінки розроблена автором дисертації модель формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка містить концептуально-цільовий, змістово-реалізаційний та результативно-диференційований блоки, мету, методологічні підходи, педагогічні умови, три компоненти інноваційної компетентності, три етапи методики формування інноваційної компетентності (інформаційно-концептуальний, технологічно-відтворювальний, фасилітаційно-світоглядний), показники та рівні сформованості інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

У контексті предметного поля дослідження, для реалізації педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва І. А. Шиман було запропоновано дисципліну «Основи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва», що входила до вибіркової частини освітньо-професійної програми освітніх закладів, де проводилося експериментальне дослідження, а саме: Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Вельми цінним є презентовані автором дисертації підстави і логіка впровадження методики формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в проекції значущості кожної педагогічної умови формування досліджуваного конструкту, способів реалізації педагогічних умов, мети та завдання кожного з етапів.

Вартісним є те, що дисертанткою розроблено та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов, педагогічної моделі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та методики її реалізації в процесі навчання у закладі вищої освіти. Автор

дисертації справедливо засвідчує, що в результаті ефективної дослідно-експериментальної роботи відбулися позитивні зміни в рівнях сформованості інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці в експериментальній групі.

Отже, не викликає заперечень ефективність розробленої методики формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці, яка підтверджена статистичними показниками розбіжності за допомогою багатофункціонального критерію Пірсона.

7. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Відмітимо, що дисертаційна робота добре структурована і відповідає встановленим вимогам щодо оформлення. Стиль викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень та висновків зрозумілий і доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертації І. А. Шиман дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставить МОН України.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати представленої Ірини Анатоліївни Шиман дисертаційної роботи, слушно висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер, і ні в якій мірі не впливають на значущість дисертаційного дослідження, а саме:

1. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження І. А. Шиман, відносно комплексного підходу до вирішення проблеми сучасної педагогічної науки і практики та музично-педагогічної освіти, зокрема, варто зазначити, що дисертація тільки виграла б, коли б автор узагальнила та презентувала зарубіжний досвід формування інноваційної компетентності

майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці, зокрема у закладах вищої освіти Європи та Америки, це дало б змогу порівняти та використати позитивний досвід такої діяльності.

2. Пропоноване дисертаційне дослідження є цілісним і завершеним, передбачає реалізацію певних педагогічних умов, тому доцільно було б більше уваги приділити впливу фахових дисциплін освітньо-професійної програми 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня на формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці.

3. Дисертація тільки б виграла, якби автор показала участь майбутніх учителів музичного мистецтва в творчих художніх колективах, концертно-сценічних виступах, участі в конкурсах і фестивалях та виявила позитивний вплив не тільки на розвиток музично-творчих здібностей, а довела їхню роль у формуванні інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці.

4. У параграфі 2.2. дисертаційного дослідження ґрунтовно схарактеризовано зміст дисципліни «Основи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва», що входить до вибіркової частини освітньо-професійної програми 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня і відіграла певну роль для впровадження методики реалізації педагогічної моделі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Варто було б узагальнити її значення у висновках до другого розділу та у загальних висновках.

5. У тексті дисертації трапляються окремі орфографічні помилки та стилістичні недоліки.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

9. Загальні висновки

Враховуючи актуальність, новизну, завершеність, самостійність, вірогідність висновків і цілісність дисертації Ірини Анатоліївни Шиман на тему «Формування інноваційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці», варто зазначити, що вона є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке виконано за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація містить науково обґрунтовані результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, достатньо повно оприлюднені в наукових працях та свідчать про особистий внесок здобувача в науку. Робота відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а Ірина Анатоліївна Шиман заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис Володимира Черкасова засвідчую:
проректор з науково-педагогічної роботи,
інноваційно-методичного забезпечення
освітнього та наукового процесів,
кандидат економічних наук, доцент

Ярослав АГІЙ

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №04/05/02-1277 від 09.04.2021;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ЧЕРКАСОВ ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ 1993220976;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 1993220976;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F04000000BA7A300170A49304;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 15:40 29.01.2024;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 15:40 29.01.2024;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)